
ORAMS KARARI HUKUKUN KÖTÜYE KULLANILMASIDIR - 4 ŞUBAT 2010

Tugay ULUÇEVİK

12.04.2009

Müzakere Sürecine Darbe

İngilteredeki İstinaf Mahkemesinin, kamuoyumuza ORAMS davası olarak yansımış bulunan konuda, GKRYdeki mahkemelerin KKTCdeki taşınmaz mülkler hakkında aldıkları kararların AB hukukuna göre İngilterede uygulanabileceğine dair verdiği hüküm, AB hukuk sistemini siyasi amaçlarla istismar etme fırsatçılığıdır. Kıbrıs müzakere süreci bakımından hukukun kötüye kullanılmasıdır. Kıbrısta müzakere sürecine hukuk kisvesi altında indirilmiş bir darbedir.

Çünkü, İngiliz mahkemesinin bu kararının, Kıbrıs Rum Tarafını, Kıbrıs sorununu müzakere yöntemi dışındaki yollardan kendi amaç ve hedeflerine uygun düşen çerçevede çözme teşebbüslerinde, bunu sağlayamazlarsa, çözümsüzlüğü sürdürme niyetlerinde daha da kararlı hale getireceği kuşkusuzdur.

İngiliz İstinaf Mahkemesinin Kararı Tarafsız Değil

İngiltere İstinaf Mahkemesinin ORAMS davası hakkında 19 Ocak 2010 tarihinde açıkladığı kararına genel bir bakış halinde, kararın Kıbrıstaki duruma ilişkin olguların saptandığı 2. paragrafında, tarihe belgelenerek geçmiş olayların dahi Rumların lehine tek yanlı tahrif edilerek yansıtıldığını görmekteyiz.

Kararda şöyle denilmektedir: Kıbrıs Cumhuriyeti 1960 yılında bağımsız egemen bir devlet olarak ortaya çıkmıştır. Bununla beraber adadaki Rum ve Kıbrıs Türk toplumları arasındaki daha önceki zorluklar devam etmiştir.

Kıbrıslı Rumların Kıbrıs Cumhuriyetinin kurulmasından hemen sonra Devletin anayasasını kendi lehlerine değiştirmek için yaptıkları teşebbüsler; daha sonra da Kıbrıs Türk toplumuna karşı 21 Aralık 1963 tarihinde başlattıkları topyekûn imha hareketi; Kıbrıs Türk halkının 1968 ortalarına kadar yaşamak mecburiyetinde bırakıldıkları insanlık dışı şartlar, başta BMGSnin raporlarında olmak üzere, uluslararası plânda belgelenmiş bulunmaktadır. Kıbrısla ilgili Andlaşmaların tarafı olan İngilterenin bir mahkemesi 1960dan sonra Adada cereyan eden olaylar hakkındaki olguları isteseydi gerçekleri yansıtan daha ayrıntılı ve objektif biçimde saptayamaz mıydı?

Karar devam ediyor: 1974 Temmuzunda Türkiye Cumhuriyetinin ordusu adanın kuzeyini istilâ etti ve kuvvetlerinin işgal ettiği adanın o bölgesinde bir yönetim kurdu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) 1983de ilân edildi. Bu (KKTC) Türkiye dışında başka bir devlet tarafından tanınmadı...

Günümüzde Rum-Yunan ortaklığından yana taraf tutan basın yayın organları dahi 1974den söz ederlerken ENOSIS ilânı amacıyla Yunanistandaki askerî cunta tarafından Kıbrısta yapılan darbe

üzerine Türkiye adayı istilâ etti şeklinde ifade kullanmıyorlar mı?

Kıbrıs Türk halkı 1963 □ 1964 gelişmelerinden sonra ayrı olarak teşkilâtlanmadı mı? Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi ve daha sonra Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi 15-16 Kasım 1967de Geçitkale □ Boğaziçine vaki Rum saldırılarından sonra kurulmadılar m?

İngiltere İstinaf Mahkemesi, Rumlardan yana olan basın-yayın organlarının dahi göstermeğe çalıştığı asgari tarafsızlığı benimseyemeyecek kadar Rumlardan yana peşin hükümlü olduğunu daha kararın başlangıcında ortaya koymuş bulunmaktadır.

Yargı erkine müdahale edilmesi düşüncesini taşımıyoruz, ama, İngiltere Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs sorununun evrelerine ilişkin olgular hakkında mahkemeyi doğru biçimde bilgilendiremez miydi?

Türkiye Dışişleri Bakanlığı bu konuda 20 Ocak 2010 tarihinde yaptığı açıklamada, diğer hususlar meyanında, *□□ kararın alınması sürecinde, garantör ülke olan İngilterenin izlediği yaklaşım dikkat çekmiştir ifadesini kullanmak suretiyle İngilterenin bizim de yukarıda üzerinde durduğumuz sorumluluğunun altını münasip biçimde çizmiş bulunmaktadır.

Türkiye Dışişleri Bakanlığının da işaret ettiği gibi, bu karar hem zamanlaması itibariyle müzakereye dayanan çözüm arayışlarına zarar veren bir müdahale oluşturmaktadır, hem de iyi niyetten ve hukukî objektiflikten yoksun bulunmaktadır.

Bir mahkeme, siyasî karakterdeki bir organ olan BM Güvenlik Konseyine üye devletlerin siyasî tercihlerini yansıtan yine siyasî mahiyetteki kararlara dayanarak, Kıbrıs gibi siyasî bir konunun bir veçhesi hakkında hüküm vermektedir. Bu tutumun ciddiyetle ve iyi niyetle bağdaşır tarafı yoktur.

Kıbrıs Siyasî Bir Sorundur

Kıbrıs siyasî bir konudur. Uluslararası bir siyasî kuruluş olan BMin (önce 1954de BM Genel Kurulunun, daha sonra da 26 Aralık 1963de BM Güvenlik Konseyinin) gündemine bu niteliğiyle girmiş ve siyasî bir sorun olarak muamele görmüştür.

BM Güvenlik Konseyi, Kıbrıs sorununun, BM Yasasının siyasî sorunların çözümü hakkında belirlediği yöntemlerle (bölüm VI, madde 33) çözülmesini öngörmüştür.

Konsey, 4 Mart 1964 tarihli ve 186 sayılı kararla Kıbrıs sorununun çözümü yolunda doğrudan ilgili Taraflarla işbirliği halinde gayret göstermesi için arabulucu tayin etmiştir. Bu yöntemin başarısız kalması üzerine, 22 Aralık 1967 tarihli ve 244 sayılı, daha sonra da 12 Mart 1975 tarihli ve 367 sayılı kararla, BMGSne, Kıbrıstaki iki toplumun Kıbrıs sorununa müzakere yöntemiyle çözüm arama gayretlerine yardımcı olması için iyi niyet görevi vermiştir.

Müzakereyle İlgili Temel İlkeler Ve Anlayışlar

Kıbrıs sorununun 20 Temmuz 1974den sonraki aşamasında BMGSnin yürüttüğü iyi niyet görevi çerçevesinde Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik müzakere yönteminin esasları ve çözüm şeklinin parametreleri saptanmıştır. Müzakere yöntemiyle ilgili olarak tespit edilen temel ilkeler ve ortaya çıkan anlayışlar şunlardır:

1. İki toplumun (iki Tarafın) müzakerelere eşit düzeyde katılımı;
2. Aranılan çözümün iki toplum tarafından kararlaştırılması ve iki Taraf için kabuledilebilir olması;
3. Çözüme serbestçe (freely) ulaşılması (BMG Konseyinin 12 Mart 1990 tarihli ve 649 sayılı kararının 3. işlem paragrafı);
4. Kıbrıs sorununun bütün veçhelerinin birleşik tek bir bütün (integrated whole) oluşturması ve

müzakerelerde sorunun bütün veçheleri üzerinde anlaşmaya varılmadan, hiçbir veçhe üzerinde tek başına anlaşma ortaya çıkmış sayılmaması;

5. Kıbrıs sorununun ortadan kalkmasının müzakere yöntemiyle ulaşılabilecek kapsamlı çözümle mümkün olacağı;

6. Kıbrıs sorununun önemli veçhelerinden olan mülkiyet konusunun da nihai olarak kapanmasının ancak kapsamlı çözüm çerçevesinde gerçekleşeceği;

7. Dolaşım ve yerleşim hürriyetleri ile mülkiyet hakkının görüşülmesinde iki toplumlu ve iki kesimli federal yapının temel esaslarının ve Kıbrıs Türk Tarafı için ortaya çıkabilecek pratik güçlüklerin dikkate alınması (12 Şubat 1977 tarihli Denктаş □ Makarios 4 Nokta Anlaşması ve 9 Ağustos 1980 tarihli Açış Beyanı).

8. İlgili bütün tarafların müzakereleri tehlikeye düşürecek her türlü hareketten kaçınmaları (Konseyin 367 sayılı kararının 8.ışlem paragrafı).

Yukarıda sayılan ilkeler ve anlayışlar BMnin Kıbrıs müzakere sürecine ilişkin Konsey kararlarında, BMGSnin raporlarında ve diğer ilgili belgelerinde yer almaktadır.

Temel Parametreler

Kıbrıs sorununun anayasa veçhesinin federal; toprak veçhesinin de iki kesimli olması saptanmış bulunan iki temel parametredir.

Taraflardan birinin diğeri üzerinde hakimiyet kurmasını önleyecek hukukî ve siyasî düzenlemeleri de içeren siyasî eşitlik bir başka temel parametredir.

Bu yazımızın ana konusu İngiltere İstinaf Mahkemesinin kararı olduğu için, BM parametrelerinin mahiyeti ve nasıl bir çözüme yönelik oldukları hakkındaki görüşlerimizi mahfuz tutarak, burada zikretmiyoruz.

Hukuk Yoluyla Çözüm Aranamaz

Kıbrıs sorununa müzakere yöntemiyle kapsamlı çözüm aranmasına ilişkin yukarıda işaret ettiğimiz anlayışlar, ilkeler ve parametreler, sorunun önemli veçhelerinden biri olan mülkiyet konusuna bireysel hukuk davaları yoluyla çözüm getirme teşebbüslerinde bulunulmasına cevaz vermez. Bu gerçeğe rağmen Rum kesiminde bireyleri hukuk yollarına başvurmaya teşvik edenler ve onları bu yolda destekleyenler, herşeyden önce kendilerinin Kıbrıs sorununa müzakereler yoluyla çözüm bulunması hususunda iyi niyetten yoksun ve çözümsüzlükten yakınmalarında da samimiyetten uzak olduklarını ortaya koymaktadırlar.

Rumlar Müzakereye Dayalı Çözüm İstemiyor

Rumların müzakereye dayanan adil ve kalıcı bir çözüm peşinde olmadıkları bilinmektedir. Çünkü, uluslararası siyasetin günümüzdeki belli başlı aktörleri, kendilerinin Kıbrıs ile ilgili çeşitli çıkarlarını koruma emel ve saikiyle on yıllardır takındıkları tutumlarla, izledikleri politikalarla, Kıbrıslı Rumları çözüme ihtiyaç duymaz ve çözümsüzlükten rahatsız olmaz duruma getirmişlerdir.

Çözümsüzlükte Dış Çevrelerin Sorumluluğu Var

1960 Andlaşmalarına aykırı olarak sadece Kıbrıslı Rumlardan oluşan bir yönetime, dış çevreler sözde Kıbrıs Cumhuriyetinin Kıbrıslı Türkleri de temsil ettiği varsayılan Hükûmeti muamelesi yapmışlardır. Böylece, 1963 Aralık ayında Kıbrıs sorununun ortaya çıkmasına sebep olan Tarafı ödüllendirmişlerdir.

15 Temmuz 1974de Adada askerî darbe yaparak ENOSiSi ilân teşebbüsünde bulunan Yunanistanı

ABne üyelik başvurusunda bulunmağa teşvik edip, bu başvuruyu 1975de kabul etmişlerdir. Buna karşılık, Yunan darbesini boşa çıkarıp ENOSİSi önlemiş olan Türkiyeye ABDdeki Rum unsurların da ısrarlarıyla 1975 - 1978 arasında üçbuçuk yıl silâh ambargosu uygulamışlardır.

Uluslararası toplumun önde gelen aktörleri, çözüm arayışlarında Kıbrıs Türk Tarafının âdil ve kalıcı bir çözüm için ortaya koyageldiği gerçekçi yapıcı tutumları, müzakere sürecinin her defasında Rumlar tarafından başarısız kılındığı gerçeğini, ortaya Rumların tezlerine uygun bir çözüm çıkabilsin diye görmezlikten gelip çözümsüzlüğün sorumluluğunu Türk Tarafına yüklemekte beis görmemişlerdir.

ANNAN Plânının bilinen akıbeti karşısında da Andlaşmayı reddeden Rumları, Türkiye'nin ve KKTÇn'in yazılı ve sözlü itirazlarına rağmen, sanki 1960 anayasa düzeni devam ediyormuş gibi Kıbrıs Cumhuriyeti olarak ABne tam üye olarak kabul etmişlerdir. Çözüm için kabul oyu vermiş olan Kıbrıs Türk Tarafını ise üzerlerindeki tecrit tedbirleriyle AB dışında bırakmışlardır. Tecrit tedbirlerinin kalkacağı yolunda verdikleri sözleri tutmamışlardır.

Yunanistan ANNAN Plânı üzerindeki süreçte pasif bir seyirci tavrı sergilerken, Kıbrıs Türk halkını Plânı kabul etmesi için aktif biçimde yönlendirmiş olan Türkiye'nin AB üyeliği yolunda önünü açmak şöyle dursun, yolu, yine Kıbrıs'a ilişkin sebeplerle, daha da dik yokuşlu ve engebeli hale getirmişlerdir.

AB, Kıbrıs sorunu çözülmeden ve Türkiye de ABne tam üye olmadan Kıbrıslı Rumları tam üye kabul etmekle, hem Kıbrıs sorununu çözümsüzlüğe mahkûm etmiştir, hem de Türkiye'nin AB üyeliği sürecinin Rum - Yunan ortaklığınca daha da güçlü biçimde engellenmesinin şartlarını yaratmıştır

Kısacası, AB dahil uluslararası toplumun belli başlı aktörleri, ağırlıklarını, Rum Tarafını yola getirmek ve Adadaki gerçeklere uygun bir çözüm sağlamak için değil, Türkiye'nin AB üyeliği yönünde ortaya koyduğu isteği istismar etmek suretiyle Türk Tarafına baskı yaparak sözde Kıbrıs Cumhuriyetinin temelinde bir çözüme varmak için kullanmışlardır. AB böyle hareket etmekle, aslında, Kıbrısta çözümsüzlükten rahatsızlık duymadığını ortaya koymuştur.

İngiltere Münhasıran Sorumludur

Kıbrısta üç Garantör Devletten biri olan İngiltere'nin, Kıbrıs Türk Tarafına on yıllardır yapılagelmekte olan haksızlıklarda ve Kıbrıs sorununun çözümsüz kalmasında münhasır bir sorumluluğu vardır. Günümüzde hukukun üstünlüğü ve AB normlarına uygunluk anlayışıyla Kıbrıstaki müzakere sürecine yargı organları aracılığıyla müdahalelerde bulunan İngiltere, 21 Aralık 1963den sonra Adada yaşanan hukukun en bariz ihlalleri karşısında, Garanti ve İttifak Andlaşmalarından doğan yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmıştır. Rum □ Yunan Ortaklığının 1960 Andlaşmalarının lâfzına ve ruhuna aykırı tutum ve davranışları; işledikleri cinayetler ve yaptıkları insan hakları ihlalleri karşısında Kıbrıslı Türklerin Garantör Devletlerden biri olarak kendisine yapmış olduğu yardım çağrılarını cevapsız bırakmıştır.

Makariosun 1973 Şubat ayında tek aday olarak yeniden Kıbrıs Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı olduğunun ilân edilmesinden sonra 28 Şubat 1973 günü ettiği yeminde Anayasanın öngördüğü anayasaya sadakat ve saygı ibaresini dile getirmemesi karşısında, garantör İngiltere herhangi bir tepki göstermemiştir.

Yunanistanın 15 Temmuz 1974 günü Adada gerçekleştirdiği askerî darbe ve yaptığı ENOSİS

teşebbüsü karşısında da İngiltere, Türkiyenin çağrılarına rağmen, garantörlük hak ve yetkilerini kullanarak Türkiye ile beraber Adaya ortak bir askerî harekâta girişmekten kaçınmıştır. Sorumluluklarını yerine getirmemiş olan İngiltere sonradan Cenevre Konferansında işi Türkiyeye karşı tehditkâr ifadeler kullanmağa kadar vardırırmıştır. Callaghanın sözleri hatırlardadır

1974den sonraki müzakere sürecinde de İngiltere sürekli olarak Rumlardan yana tavır almıştır

541 ve 550 sayılı kararlar İngilizlerin kaleminden çıkmıştır.

İngilterenin Kıbrıs müzakere sürecine Rumlardan yana müdahalelerinin en belirgin örneklerinden biri, Tarafların Güven Yaratıcı Önlemler Paketi üzerinde görüştükleri 1994 döneminde yaşanmıştır.

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Kuzey Kıbrısta 12 Aralık 1993de yapılan erken genel seçimden sonra GYÖ Paketini kabul ettiğini 20 Ocak 1994de BMGSne yazılı olarak bildirmişti. BMGS 1 Temmuz 1994 tarihli bir yazıyla kendi değerlendirmesine göre GYÖ Paketi üzerindeki çalışmaların artık Paketin uygulanması aşamasına geldiğini BM Güvenlik Konseyi Başkanına duyurmuştu. Rum Tarafı köşeye sıkışmıştı. Clerides GYÖ Paketi ölmüştür açıklamasını yapmak mecburiyetinde kalmıştı.

Rumların imdadına İngilterenin teşvik ve desteğiyle Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) yetişti. Rum Tarafının başvurusu ve İngilterenin aşikâr olan desteğiyle ABAD, 5 Temmuz 1994 günü KKTCnin ABne ihracatını yasaklayan bir karar kabul etti. Bu kararın pratik sonucu KKTCnin ihracatının yüzde 60ından fazlasını artık gerçekleştiremeyecek olmasıydı. Kıbrıstaki Taraflar arasında karşılıklı güven yaratma çalışması böylece ağır bir darbe almaktaydı. AB tam üyeliği yolunda adım adım ilerlemesine yardım edilen Kıbrıs Rum Tarafı Adada karşılıklı güven ortamının yaratılmasına veya müzakereye dayanan kapsamlı bir çözüme ihtiyacının kalmadığını böylece daha açık biçimde hissetmeğe başlamaktaydı.

İngiltere Kıbrıs konusunu BM Güvenlik Konseyine taşıdı. Kıbrıs sorununun, mevcut olduğunu iddia ettikleri Kıbrıs Devletinin temelinde bir anayasa değişikliğiyle bu defa iki kesimli olarak kurulmasını; bu devletin tek egemenliğinin ve tek uluslararası kişiliğinin bulunmasını öngören 939 sayılı kararın 29 Temmuz 1994de kabul edilmesine önayak oldu. Böylece, İngiltere müzakerelerde makas değiştirilmesini sağlayarak, GYÖ Paketi üzerindeki görüşmelerde köşeye sıkışmış olan ve masayı terk etmekten başka çaresi kalmamış bulunan Rum Tarafı için cankurtaran vazifesi gördü.

İngiltere - GKRY Mutabakat Muhtırası

İngilterenin müzakere sürecine Rumlardan yana müdahale oluşturan tutum ve davranışlarına, sürecin 21 Mart 2008de başlayan şimdiki döneminde de tanık olmuş bulunuyoruz. 23 Mayıs 2008 tarihinde Talât Hristofyas arasında müzakere çerçevesi üzerinde mutabakata varılmasından hemen sonra İngiltere Başbakanı Gordon Brown Kıbrıs Rum Lideriyle 5 Haziran 2008 tarihinde Londrada bir Ortak Mutabakat Muhtırası imzaladı. Muhtırada, BM parametrelerine uymayan ve Adadaki iki lider tarafından 21 Mart ve 23 Mayıs 2008 tarihlerinde varılan mutabakatın içeriğini Rumların pozisyonuna uygun şekilde tâdil eden unsurlara yer verildi.

Muhtırada, İngiltere, mülkler konusunda Kıbrısta hüküm süren hukukî durum ve AİHM nin ilgili kararları hakkında İngiliz vatandaşlarını uyarmayı taahhüt etti.

Muhtırada, ayrıca, Türkiyenin AB Müzakere Çerçeve Belgesi uyarınca bütün AB üyelerine olan

yükümlülüklerini yerine getirmesinin sağlanması hususunda işbirliğinde bulunulması kararlaştırıldı.

Kıbrıs sorunu için saptanan çözüm şeklinin temellerinden birini BM Güvenlik Konseyi kararlarının, diğerini de ABnin üzerine bina edildiği ilkelerin oluşturması hususundaki İngiliz - Rum ortak görüşü de Muhtıraya kaydedildi.

İngilterenin Üsler İçin Rumlara Yaranma Politikası

İngilterenin, 1960 Andlaşmalarına göre Adada egemen topraklar olarak sahip olduğu iki askerî üssün devamlılığını teminat altında tutabilmek için, ötedenberi Kıbrıs Rum Yönetimine yaranma siyaseti güttüğü bilinmektedir. Bu gerçeği, ANNAN Plânının ortaya çıkmasında rol oynamış bulunan ve kendisini Rumlardan yana tutumlarıyla yakından tanıdığımız İngiliz David Hannay de yayınladığı CYPRUS, The Search for a solution isimli kitabında açıkça dile getirmektedir. Hannay, kitabında, İngiltereyi Kıbrıs bağımsızlık vermeğe sevk eden sebep ve saikleri anlatırken şöyle diyor:

*" [] sonunda, bağımsız Kıbrıs çerçevesinde kendi stratejik ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet edecek olan iki Egemen Üs Bölgesinin kurulması karşılığında bütün Kıbrıs sorununu Yunanların ve Türklerin kucaklarına atmıştır. Bu miras İngilterenin gelecekteki politikasını sürekli olarak etkileyecekti; nitekim, bölgede herkes Britanyanın Kıbrıs konusuna olan aktif ilgisinin Üsler vasıtasıyla (bölgede) sahip olduğu dayanak noktasını muhafaza etmek gayesinden kaynaklandığına inanmıştı.

Bilindiği üzere, İngiltere ABne katılırken Kıbrıstaki bu iki üssünü ABnin yetki alanının dışında bırakmıştır. ANNAN Plânı dahil, BMGS tarafından ortaya konulmuş bulunan bütün çözüm plânlarında, Adanın belirli şartlarla askersizleştirilmesinin de öngörülmüş olmasına rağmen, Adadaki İngiliz üslerine hiçbir şekilde dokunulmamıştır. İngiltere Adadaki üslerini koruma gayreti içinde, bugüne kadar oluşturulmuş olan bütün çözüm plânlarına ya tek başına şekil vermiş veya hazırlanmalarına aktif biçimde katkıda bulunmuştur.

İngiltere İkinci Dünya Savaşından sonra kuvvet kazanan decolonization cereyanının da etkisiyle Kıbrıs bağımsızlık verirken, komünist AKEL ile Sovyet Komünist Partisi arasındaki bağlar ve ortak emeller neticesinde adanın komünizmin hakimiyeti altına girmesini önlemek için, Türkiye'nin de Kıbrısta hak ve yetki sahibi kılınmasında ABD ile birlikte fayda görmüştü. Çünkü, Türkiye ve Yunanistan beraberce NATOya üye olmuşlardı. Sovyetler Birliğinin dağılması, komünizmin Batı dünyasında tehdit ve tehlike olarak algılanmasının sona ermesi ve Batının yeni tehditlerle karşı karşıya kalmasıyla birlikte İngilterenin Türkiye'nin Kıbrıstaki rolüne bakış açısının da değişmiş olduğu kuşkusuzdur. Türkiye 21 yüzyılda bölgesinde eskisinden farklı önemli roller oynayabilecek duruma gelmiştir. Bu rollerinin ifasında, Kıbrıs, Türkiye için stratejik açıdan daha da önemli ve değerli bir faktör niteliği kazanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda İngilterenin Kıbrıs bakımından kendisini Türkiye ile menfaat çatışması içinde görmeğe başlamış olması da mümkündür.

İngiltere, ABne katılırken Kıbrıs adasındaki egemen üslerini ABnin yetki alanının dışında tutmuş olmasına rağmen, bugün Kıbrıs Rum toplumu sözde Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında ABnin tam üyesi olmuştur. Böylece, 1960 Andlaşmalarının taraflarından olan İngiltere, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Toplumu AB içinde diğer üyelerle buluşmuşlardır. Aynı zamanda, ABnin Almanya ve Fransa gibi küresel çaptaki üyeleri de, İngilterenin Adada sahip olduğu imkân ve kolaylıklar ölçüsünde olmasa bile, Kıbrısla aralarında AB çerçevesinde bağ kurmuşlar ve Adada değeri azımsanmayacak bir stratejik ayak elde etmişlerdir.

Türkiye'nin AB Üyelik Sürecindeki Belirsizlikler

Diğer taraftan, Türkiye'nin aday ülke olarak AB'ne tam üye olma süreci devam etmekte olsa bile, ne zaman AB'ne katılacağı henüz belli değildir. Temenni etmiyoruz, ama, belki de AB Türkiye'yi hiçbir zaman tam üye olarak arasına almayacaktır veya Türkiye'nin kendisi zamanı geldiğinde tam üye olmayı reddedecektir.

Türkiye'yi Kıbrıs Konusundan Usandırma Siyaseti

Ayrıca, NATO ile AB arasında düzgün bir iletişim, ilişki ve işbirliği kurulabilmesi için Adan'ın tümünün NATO'ya entegre edilmesine olan ihtiyaç da kendisini hissettirmektedir. Bu sebeplerle, Türkiye'nin ipler koparılmadan AB dışında tutulmakta olduğu bu dönemde Kıbrıs sorununun çözüme kavuşturulup Adan'ın kuzeyinin de güneye yamanarak AB'ne tam üye olmasının sağlanmasını, başta İngiltere ve ABD olmak üzere, AB'nin diğer etkili üyelerinin zorunluluk olarak görüyor ve bunun gerçekleştirilmesi için de acelecilik gösteriyor olmalarını düşünmek, sanırım dayanaktan yoksun değildir.

Onlara göre, bu sonucu sağlamak için de, bir taraftan Kıbrıs'ta müzakere süreci yürütülürken, diğer taraftan, Kıbrıs sorununun Türkiye ve Kıbrıslı Türkler için külfet olduğu kanaatinin Türk kamuoyunda doğup yaygınlaşmasına ve Türk Tarafının Kıbrıs konusunda bıkkınlık duymasına sebep olacak şartların yaratılmasına ihtiyaç vardır. Rumların mülkiyet haklarına ilişkin olarak açacakları çok sayıda bireysel hukuk davaları bu amaca hizmet edecektir.

Loiziduya Tazminat Ödenmesinin Sonuçları

Esasen, Türkiye, Loizidunun açtığı dava sonucunda tazminat ödemeyi kabul ederek, 1974'den sonra takındığı ilkeli tutumundan vazgeçmiştir. Bu durumun, uluslararası toplumun ilgili çevrelerinde, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmeleri sistemine uygun hareket etme isteğinin ve iradesinin tezahürü ve Kıbrıs sorununun çözümüne yapıcı katkıda bulunma arzusunun ifadesi olarak değil, Türkiye'nin on yıllardır millî dava olarak benimsediği bir konuda çözüme başlamasının işareti olarak algılanmış olabileceğini düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Kıbrıs sorununun ana veçhelerinden biri olan mülkiyet konusunun bireysel davalar yoluyla halline tevessül edilmesini cesaretlendiren gelişme, şüphesiz, Türkiye'nin Loiziduya tazminat ödemeyi kabul etmesi olmuştur.

Loiziduya belirli bir formül çerçevesinde tazminat ödenmesinin mümkün olup olamayacağının tezekkür edildiği 2000 - 2001 döneminde Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdindeki Hükûmet Ajansı olarak görev yapıyorduk. Strasbourg'da AİHM yetkilileriyle yaptığımız temas ve görüşmeler sonunda 2001 yılının ilk yarısı içinde hazırladığımız raporda, Türkiye'nin Loiziduya, hangi formül tahtında olursa olsun, tazminat ödemesinin, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda o döneme kadar uyguladığı siyasete ters düşeceğini ve Kıbrıs'a ilişkin prensiplere dayalı kararlı tutumumuzda inandırıcılığımızın kaybolmasına yol açacağını belirtmiştik. Bu konuda Avrupa Konseyi Sekreteryası ile yapılmakta olan temaslara kesilmesini telkin etmiştik. Bir süre sonra da görevimizden ayrılmıştık.

AB'nin Tarihî Hatası

AB, Kıbrıs sorunu müzakereler yoluyla çözüme kavuşturulmadan, Türkiye de AB'ne tam üye kabul edilmeden, Kıbrıs Rum kesimini üye kabul etmekle tarihî bir hata yapmıştır. Üstelik, Kıbrıs'a ilişkin 1960 Andlaşmalarının bu konudaki sarıh men edici hükümlerini de çiğnemiştir. Bundan başka, 2004'de çözümü reddeden Tarafı üye yaparak ödüllendirmek suretiyle de genel adalet duygusunu pervasızca rencide etmiştir. Bu yüzden de, bundan böyle hareket noktası sözde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB üyeliği olan her adım peşinen yanlış sonuçlar vermeğe mahkûm edilmiştir. AB

yaptığı bu tarihî yanlışlığın sonuçlarından KKTCne ve Türkiye'ye sakat bir çözümü dayatarak kurtulmağa çalışmaktadır.

Sonuç

Bireysel davaların sonucu olan mahkeme kararlarıyla yapılan dış müdahalelere rağmen, KKTC, Türkiye'nin de desteğiyle, müzakere sürecini iyi niyetle ve yapıcı bir zihniyetle sürdürmektedir. Bununla beraber, KKTC ve Türkiye, Kıbrıs sorununu oluşturan konuların mahkeme kararlarıyla çözüme kavuşturulamayacağı gerçeğini de kesin ve kararlı bir biçimde açıklamışlardır. Bu gerçeğin kararlı tutumlarla de fiilen gösterileceğine inanmak istiyoruz.

İngiliz İstinaf Mahkemesinin ORAMS Davası konusunda aldığı son kararın ve muhtemel etkilerinin, bu kararın aslında Kıbrıs sorununa müzakereye dayanan bir çözüm şekli bulunmasına yönelik gayretlere indirilmiş bir darbe olduğu hususu da vurgulanarak, KKTC ve Türkiye tarafından BMGS'nin ve BM Güvenlik Konseyinin önemle dikkatine getirilmiş olduğunu var sayıyoruz. Ayrıca, özellikle İngiltere nezdinde gereken diplomatik teşebbüsün yapılmasının uygun olacağını düşündüğümüzü kaydetmekte fayda görüyoruz.

Kıbrıs Türk Halkının önümüzdeki dönemde kendilerinin değerlendirmelerine sunulabilecek bir taslak Andlaşma metnini, herhangi bir dış tesir altında kalmadan,

- a) Rumlar karşısında egemen eşit ortak olarak kendi ayrı varlıkları için ne getirip ne götürdüğü;
- b) Egemenliğin iki taraftan kaynaklanmasının öngörülüp görülmediği;
- c) Egemen siyasî eşitlik temelinde yeni bir ortaklık Devletinin kurulup kurulmayacağı;
- d) Kurucu ortak mı (co-founder) yoksa oluşturucu ortak mı (constituent) olmalarının öngörüldüğü;
- e) İki kesimlilik parametresinin geçici mi, yoksa daimî mahiyette mi olacağı;
- f) Egemen eşit ortak olarak kendi ayrı varlıklarının idamesi için tek ve etkili garanti olan Türkiye'nin Adaya dönük hukukî ve fiilî hak ve yetkileri bakımından Andlaşmanın neler öngördüğü;
- g) Türkiye'ye tanınan hak ve yetkilerin uygulanabilir olup olmadıkları;
- h) Türkiye AB'ne tam üye olmadan Kıbrıs Türk halkının AB'ne katılmasının hem kendileri hem Türkiye bakımından ne gibi sonuçlar doğuracağı,

açılardan hür ve bağımsız iradeleriyle isabetle değerlendirmelerini dileriz.

2004'de ANNAN Plânına olumlu oy verirsiniz hem uluslararası toplumda statünüzü yükseltirsiniz, izolasyonlardan kurtulursunuz, hem de Anavatanınız Türkiye'nin AB sürecinde önünü açmış olursunuz şeklindeki telkinler yönünde hareket etmenin kendilerine ve Türkiye'ye elle tutulur hiçbir somut kazanç getirmedeği gerçeğini unutmamalarını ümit ederiz.

Türkiye'nin ne zaman AB'ne tam üye olacağının ve hatta olup olmayacağının henüz belli olmadığını da dikkate alarak, Türkiye'nin içinde tam üye olmadığı AB'ne sözde Kıbrıs Cumhuriyetine yamanarak katılmanın AB potasında ENOSİSe rıza göstermek olacağını isabetle görmelerini salık veriyoruz.

TUGAY ULUÇEVİK, Emekli Büyükelçi

Kaynak/Source: